

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Петър Георгиев Бончовски,

*доцент по граждански процес в ИДП-БАН, член на
Научното жури, назначено със Заповед № РД-21-1995 от
14.11.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет
„Паисий Хилендарски“, проф. д-р Румен Младенов*

Във връзка с открита процедура за защита на
дисертационен труд за придобиване на образователната и
научна степен „доктор“ на Деница Георгиева Колева,
докторант в редовна форма на обучение към ПУ „Паисий
Хилендарски“, Юридически факултет, катедра по
„Гражданскоправни науки“, по докторска програма
„Граждански процес“, в професионално направление 3.6.
Право

на тема:

„Подведомственост и подсъдност в исковия процес“

Научен ръководител: проф. д-р Силви Чернев

1. Процедурата

1.1. Не се установяват нарушения на изискванията на законодателството: съответните разпоредби на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет (ПРАСПУ). Представени са съответните решения и други документи по процедурата.

1.2. Съгласно изискването на ПРАСПУ кандидатът следва да представи на научното жури минимум три публикации по темата на дисертацията, направени в научни или академични издания с редакционна колегия. Представени са три публикации, които отговарят на изискванията, както и удостоверение, че четвърта е приета за печат.

1.3. Не са ми известни и не намирам данни за плагиатство. Докторантът е приложила декларация за оригиналност и достоверност.

2. Относно докторанта

2.1. Не познавам докторантката и нямам лични впечатления.

2.2. Съгласно представените биографични данни професионалното развитие на докторантката е тясно

свързано с работа като адвокат. Практическата професионална реализация е винаги плюс при изследвания за придобиване на научната и образователна степен доктор.

2.3. От представения текст няма съмнения, че докторантката борави достатъчно свободно с детайлите на законодателството в изследваната правна област, както и с общоустановените начини на тълкуване на юридически текстове като водещ е телеологичния подход.

2.4. Докторантката разполага с възможността за представяне на различни практически хипотези и намиране на разрешения, вкл. чрез тълкуване и анализ на публикувани научни становища и съдебни решения. Успешно прилага и намиране на разрешения по аналогия.

3. Понятиен апарат. Цитати

3.1. В дисертацията се използва адекватен юридически езиков апарат. Използва се като цяло терминология, съобразена с общоприетите изисквания.

3.2. Използван е богат научен апарат от национални и чуждестранни автори (93 цитирани публикации). Тежестта при тях пада върху националните източници, което е разбираемо предвид избора на тема и подхода към изследването на проблемите.

3.3. Съдебната практика (национална, от различни чуждестранни източници и от международни юрисдикции) е също уместно използвана.

3.4. Направени са 588 бележки под линия на научната литература и съдебни решения. Цитатите са уместни и правени в точния контекст.

4. Изпълнение на задачите на дисертацията.

4.1. Обемът е повече от достатъчен, за да може от тази гледна точка да се приеме монографичната стойност на проекта за докторат.

4.2. Изследването има монографичен характер, независимо, че в него са заложили два теоретични центъра, всеки със своя смислова нишка при изследването на проблеми от различните правни области. Има също така предимството и недостатъка да е първото цялостно изследване по темите, което само по себе си е стойност.

4.3. Докладът на научния ръководител проф. д-р Силви Чернев е с подчертано положителна оценка.

4.4. Докторантката си е поставила за цел цялостно комплексно изследване на институтите на подведомствеността и подсъдността при отчитане на развитието на уредбата: наличие на административни съдилища, особени юрисдикции при действието на актуалната Конституция, усложняване на

хипотезите свързани с арбитражните производства и др. Може да се установи, че задачата е като цяло изпълнена, и то на много високо ниво.

4.5. Напълно уместни намирам при това използвания интердисциплинарен подход на изследване: историческото развитие на двата института, както и сравнителноправният преглед на някои чужди законодателства.

4.6. Анализът на актуалното състояние на законодателството е информативен и точен. Така чрез изследването може да се получи една сравнително пълна представа за настоящото състояние на уредбата, някои нюансите в практиката на съдилищата и проблемните точки. Без тези аспекти не може да се предложи и качествена правна уредба.

4.7. Считам, че изследването е проведено адекватно, разгърнати са множество напълно релевантни хипотези и са анализирани в детайли различните техни специфики от теоретична и практическа гледна точка. Приветствам, че докторантката има смелост да влезе в полемика с изложени в научната литература становища като при спорни въпроси не се колебае да изрази своята позиция аргументирано.

4.8. Особено приветствам анализа и изводите свързани с арбитража. В последно време анализ на тези проблеми се прави главно с светлината на международното частно право, където не се отчита преобладаващо процесуалният аспект на

въпросите и самостоятелните проблеми, свързани със защитата на юрисдикционния суверенитет. Съответно изводите са като цяло некоректни.

4.9. Приветствам и анализа във връзка със съотношението общи и административни съдилища, макар авторът да има тук някои колебания.

4.10. Предложенията *de lege ferenda* са като цяло (по-долу правя бележки) приемливи, като е направен опит да се балансират рационално интересите на частноправните субекти, държавата и обществото.

5. Бележки

5.1. Имам резерви на принципно ниво към някои моменти в дисертацията (ще посоча само тях, другите са по по-дребни детайли които бих предоставил при интерес). Те не са в състояние доведат до отрицателна оценка, доколкото са главно в областта на съдопроизводството по спорове с чуждестранен елемент, които не са поставени в центъра на изследването.

5.2. Предложеното правомощие съдилищата да следят служебно за международната компетентност следва да се прецизира. Липсата на това правомощие позволява страните да сключат мълчаливо споразумение, което възлага решаването на спора дори и при наличие на изрично

разбирателство в обратен смисъл. Това е широко използван способ в различните чуждестранни юрисдикции.

5.3. Освен това, ако съдът следи и прекратява всяко производство без значение от поведението на страните, той няма механизъм, с който да задължи друга юрисдикция за приеме спора и страните могат да останат без форум за разрешаване на спора по същество. Налични са и други съществени съображения.

5.4. Не трябва да се прави аналогия с правилата на ЕС, които осигуряват разпределение на делата между държавите членки подобно на правилата за подсъдността при федерални държави (вкл. чрез служебна проверка), но и гарантират механизъм за разглеждане на спора от компетентната съгласно съответния инструмент на правото на ЕС държава.

Не случайно инструментите в тази област последователно настояват, че това не са спорове с международен, а с трансграничен/презграничен елемент и дефинират комплекса от норми в учредителните договор, актовете на ЕС и националното законодателство като Европейски граждански процес.

5.5. Изводът, че при изключителната компетентност решението би било нищожно също изглежда краен. Обикновено санкцията е, че никоя друга държава няма да признае това решение. Има обаче държави, които примерно по спорове относно недвижими имоти допускат това

понякога. Така, че валидността на решението следва да е налична.

5.6. И нарушаването на правилата при спор с елемент на чужд суверенитет също трудно може да се приеме, че води до нищожност. Подобен спор е в общата компетентност на националните съдилища.

6. Заключение

При отчитане на гореизложеното считам, че дисертационният труд, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, свидетелства за теоретични знания на кандидата по съответната научна специалност, достатъчна способност за самостоятелни научни изследвания и тяхното претворяване в текст, който отговаря на изискванията на научен труд съгласно съвременните стандарти.

Споделям като цяло дефинираните в автореферата научни приноси, както и намирам предложенията de lege ferenda за уместни в останалите части. Поради това проектът за дисертация притежава необходимите качества и научни достойнства на докторска дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Направените констатации са основание да направя положителна оценка на представения проект и да гласувам

„за“ придобиването от Деница Георгиева Колева на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Граждански процес“, в професионално направление ш.3.6. Право.

.....

/доц. д-р П. Бончовски/

03.02.2025 г.